

33 de FETE
PROTAGONISTE
ale
ISTORIEI
VIATA LOR DE-A LUNGUL TIMPULUI

10 FETE DIN EUROPA

- 12 **Geea** (Pământ). O fată Neanderthal
- 14 Viața în Era Glaciară
- 16 **Livia** (Palidă). Născută în timpul Imperiului Roman
- 18 Circul și gladiatorii
- 20 **Mencia** (Îndurare). O fată de la țară în Evul Mediu
- 21 **Aldara** (Nobilă). O lume a prințeselor și a palatelor
- 22 Cruciada copiilor
- 24 **Beatrice** (Binecuvântată). O copilă în Italia familiei de' Medici
- 26 Leonardo da Vinci și invențiile sale
- 28 **Marianne** (Alegoria Republicii Franceze). Fiica Revoluției
- 30 **Maria Anna Mozart**. Nedreptățită de o societate sexistă
- 32 **Elizabeth** (Protejată de Dumnezeu). O fată muncitoare în epoca victoriană
- 34 Revoluția industrială
- 36 **Anne Frank**. O fată evreică în vremea Holocaustului
- 38 Copiii celor două Războaie Mondiale
- 40 **Emma Watson**. Celebra Hermione Granger
- 42 Lumea fantastică a lui Harry Potter
- 44 **Lika** (Mesageră). Fata viitorului

46 FETE DIN AMERICA

- 48 **Anayansi** (Cheia fericirii). O fată aztecă în vremea cuceririi spaniole
- 50 Victimele sacre
- 52 **Suyái** (Speranță). O fată într-un Peru preistoric
- 54 Machu Picchu
- 56 **Mahpee** (Cer). O fată sioux din preerie
- 58 **Jennifer** (Spirit luminos). Viața grea din caravane
- 60 **Margaret** (Perlă). Fiica stăpânului unei plantații din Sud
- 62 **Kimani** (Cea frumoasă și blândă). Sclavă din naștere

- 64 Comerțul cu sclavi
66 **Nuiana** (Micul nor). Printre ghețari și urși polari
68 **Tashi** (Furnică). Bucuria de a trăi într-un sat plin de zâmbete
70 Viața în junglă
72 **Shirley Temple**. Copila-minune perfectă
74 Fetele din cinematografie

76 FETE DIN ASIA ȘI OCEANIA

- 78 **Melek** (Înger). O fată la curtea otomană
80 Viața în harem
82 **Ayame** (Floare de iris). Educată pentru a fi gheishă
84 Femeile samurai
86 **Mei** (Frumoasă). O fată la curtea ultimului împărat chinez
88 Marea Revoluție Culturală
90 **Enkhtuya** (Crâmpoie de pace). Viața în ritmul naturii
92 Viața în stepă
94 **Aishwarya** (Prințesa). Viața unei *Kumari*, o fată-zeiță din Nepal
96 Acoperișul lumii
98 **Bahar** (Primăvara). O fată în țara ayatolahilor
100 **Vairani** (Apa din cer). O fetiță din Polinezia în epoca lui Gauguin
102 **Antara** (Cântec dulce). Viața unei fetițe aborigene din Australia
104 Australia, insula-continent

106 FETE DIN AFRICA

- 108 **Ekit** (Plină de viață). Egiptul faraonilor
110 Curtea faraonilor
112 **Thiyya** (Frumoasă). O fată tuaregă printre dunele de nisip
114 **Krotoa** (Viață). O fată boșimană în secolul XXI
116 **Zawadi** (Darul). Viața într-un trib masai
118 Societățile secrete ale femeilor
120 **Jenneh** (Paradis). O fată în periculoasa Liberie de azi
122 Copiii-soldăți

FETE DIN EUROPA

Din momentul în care o fată a făcut primii pași în Epoca Glaciară și până astăzi, când citești aceste pagini, au trecut zeci de milioane de ani, pe parcursul cărora multe fete s-au jucat, au muncit și au visat la un viitor mai bun, poate chiar la viitorul de care te bucuri tu acum.

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

O fată Neanderthal

Fiecare zi e o mică luptă pentru Geea. De când se știe și-a însoțit părinții în lungile explorări prin păduri în căutare de vânat. Acest lucru a făcut-o mai puternică. Are mâinile aspre pentru că trebuie să adune lemne și să țină focul aprins în casa lor și să pregătească pieile de animale cu care se acoperă ca să se încălzească. În plus, culege fructele pe care i-a spus mama ei să le culeagă și o ajută pe mama să aibă grijă de frățiorii mai mici. Geea vorbește și cântă, deși nu are încă la dispoziție toate sunetele diferite care formează limbajul nostru complex de astăzi. Ochii și sprâncenele ei sunt foarte accentuate. Îi place să se întâlnească cu prietenii și să se joace, să alerge sau să le spună povești străvechi, uneori de groază, pe care mama ei i le-a spus seara în jurul focului.

◀ Un foc vital

Focul pe care Geea îl ține aprins aducând lemne a fost descoperit de om în urmă cu 400.000 de ani. E folositor pentru a alunga animalele sălbatice, pentru a găti și pentru a lumina pe timp de noapte. De asemenea, familia Geei face unelte din piatră sau din lemn care le fac viața mai ușoară și îi ajută să vâneze, să pescuiască sau să-și construiască adăposturi.

▼ Micile grupuri familiale

Geea face parte dintr-un grup de oameni numiți de Neanderthal, care au trăit acum aproximativ 230.000–40.000 de ani. Erau nomazi: se deplasau în grupuri mici pentru a găsi mâncare. Se adăposteau în peșteri și își construiau propriile adăposturi din crengi de copaci, blănuri de animale și oase. Atunci când *Homo Sapiens* au început să fie din ce în ce mai răspândiți în Europa, oamenii de Neanderthal au devenit tot mai puțini până au dispărut. Dar înainte ca asta să se întâmple, cele două specii au conviețuit și au avut moștenitori și de aceea astăzi ne curge prin vene și sânge cu gene de Neanderthal.

◀ Băiatul din El Sidrón

El Sidrón este o peșteră din nordul Spaniei unde au fost descoperite rămășițele unor copii de Neanderthal. În imagine îl puteți vedea pe unul dintre ei. Avea pielea deschisă la culoare și părul blond sau roșcat. Avea 26 de kilograme și 1,11 metri înălțime. Știm despre el că era dreptaci și că muncea la fel de mult ca un adult.

Creierul oamenilor de Neanderthal era ceva mai mare decât al nostru, așa că dura ceva mai mult timp să se dezvolte complet.

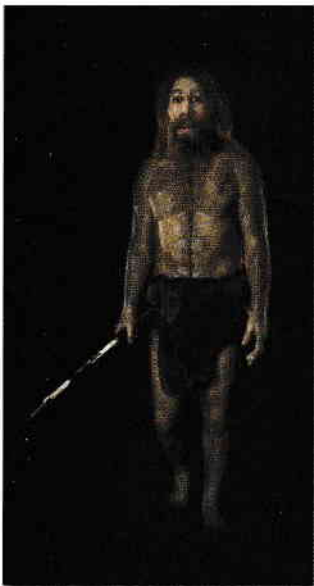
▶ Homo Sapiens sau oameni de Neanderthal:

Pe coasta cantabrică, ultimele urme de oameni de Neanderthal datează de acum 42.000 de ani și primele urme de Homo Sapiens de 41.500, de aceea unii cercetători cred că cele mai simple picturi rupestre, ca de exemplu urme de mâini și degete, ar putea fi lăsate de ultimii oameni de Neanderthal din Europa.

▲ O invenție extraordinară

În ciuda faptului că e un obiect atât de simplu, oamenii de Neanderthal nu descoperiseră încă acul. A fost o invenție revoluționară a speciei Homo Sapiens, care i-a ajutat să coasă pielea și blănurile de animale pentru a se proteja mai bine de schimbările climatice ale Cuaternarului.

◀ Vânători iscusiți

S-a vorbit mult despre faptul că oamenii de Neanderthal erau abili și inteligenți, dar astăzi știm că erau capabili să vâneze în grup și că prăzile lor (bizoni, rinoceri, cerbi și capre sălbatice) erau foarte asemănătoare cu cele ale succesorilor lor, Homo Sapiens, din care ne tragem.

Viata în Era Glaciară

Respect pentru oameni și cățiii

Ascensiunea lui *Homo Sapiens*

Când a luat naștere, Terra era o planetă fierbinte, care s-a tot răcit până când, în timpul unei ere numite Pleistocen, a început să se răcească prea mult, iar calotele polare au început să crească până la ecuator. Acest fenomen s-a petrecut timp de un milion de ani. Au existat însă perioade în care gheața s-a topit, perioade numite interglaciare. Această epocă este cunoscută în istoria umanității ca Paleolitic. Oamenii de Neanderthal puteau traversa mările înghețate și, pentru că deja descoperiseră focul, puteau supraviețui la aceste temperaturi scăzute. Dar cu toate acestea, se pare că nu au reușit să supraviețuiască ultimei Ere Glaciare și erupției a numeroși vulcani care, ucigând multe animale, le-a îngreunat mult vânătoarea. În felul acesta, oamenii de Neanderthal au dispărut în 40.000 de ani. În schimb, *Homo Sapiens* a reușit să supraviețuiască în ciuda acestor dificultăți.

▼ Cu ce se hrăneau?

Oamenii care trăiau în timpul acestei epoci, care a durat un milion de ani, aveau o viață nomadă, vâneau, pescuiau și culegeau fructe, tulpini și rădăcini pe care le găseau în natură până când epuizau toate resursele dintr-o anumită zonă. Și atunci își strângeau toate lucrurile și se mutau într-un alt loc încă neexplorat.

▼ Își construiau casele din piei de animale, lemn și oase de mamut.

▲ Pictorița din peștera Altamira?

Inițial se credea că picturile din peștera Altamira (Spania) au fost făcute de bărbați, dar de ce nu a presupus nimeni că autoarele acestor picturi au fost femei? Anumite urme de pe pereții grotii aparțin unor mâini de femeie. Cel mai probabil femeile rămăneau în peșteri să aibă grijă de copii, de bolnavi și de bătrâni și aveau la dispoziție suficient timp să „decoreze” pereții, poate ca un gest pentru ca vânătoarea să fie mai favorabilă.

◀ Oamenii ghețarilor

În 1991 doi turiști au descoperit ceea ce părea a fi cadavrul unui alpinist înghețat care s-a dovedit a fi un om din epoca cuprului care a trăit cu 3000 de ani înaintea erei noastre. I-au pus numele Ötzi. Avea 159 de centimetri înălțime, 46 de ani și 50 de kilograme. Purta o pelerină și o cămașă, era încălțat și avea o desagă cu ierburi medicinale. În plus, mai avea la el un topor, un cuțit, o tolbă plină cu săgeți, cremene și un arc enorm, mai înalt decât el.

◀ Ötzi purta încălțăminte impermeabilă, făcută din piele de urs și căprioară, precum și rădăcini. Încălțărilor sale erau căptușite cu iarbă uscată și mușchi, care țineau loc de șosete.

Născută în timpul Imperiului Roman

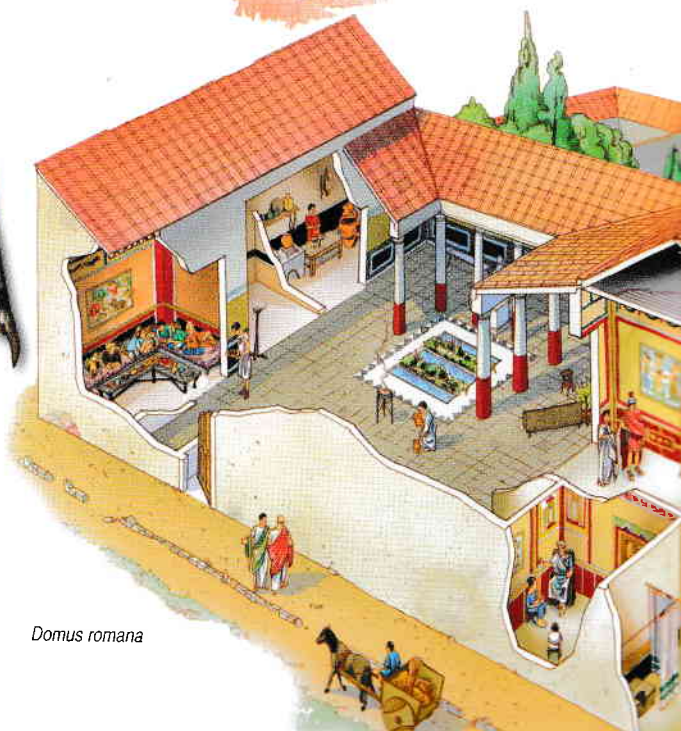

Livia nu înțelege la ce-i folosește să fie fiica unui senator Roman dacă are mereu la fel de multe lucruri de făcut precum slujitorii familiei: dimineța, împreună cu fratele ei, primește lecții de la un profesor, apoi ajută la aranjarea mesei și mănâncă și ea, seara coase împreună cu mama și cu surorile ei și acestea o învață cum să se poarte în societate. Pentru că este cea mai mică, surorile ei râd atunci când greșește. Doar în ultimele ore ale zilei se poate juca împreună cu prietenele ei, fiicele slujitorilor care lucrează în casa familiei ei. Duminica, își pune cea mai frumoasă tunică și, alături de părinții ei, merge la templu pentru a preaslăvi zeii.

▼ Jucării

Livia adoră să se joace cu jucării sculptate în lemn, cum e păpușa din imagine cu membre mobile, căreia nu i-ar strica niște haine. Această păpușă a fost descoperită în mormântul unei fetițe romane care a murit la opt ani.

Familia Liviei este compusă din următorii membri: tată, mamă și numeroși copii, dar în aceeași casă mai locuiesc și alte rude și slujitorii familiei. Casa lor este destul de asemănătoare cu casele actuale... dar fără electrocasnice, firește.

Domus romana

▲ Toate drumurile duc la Roma

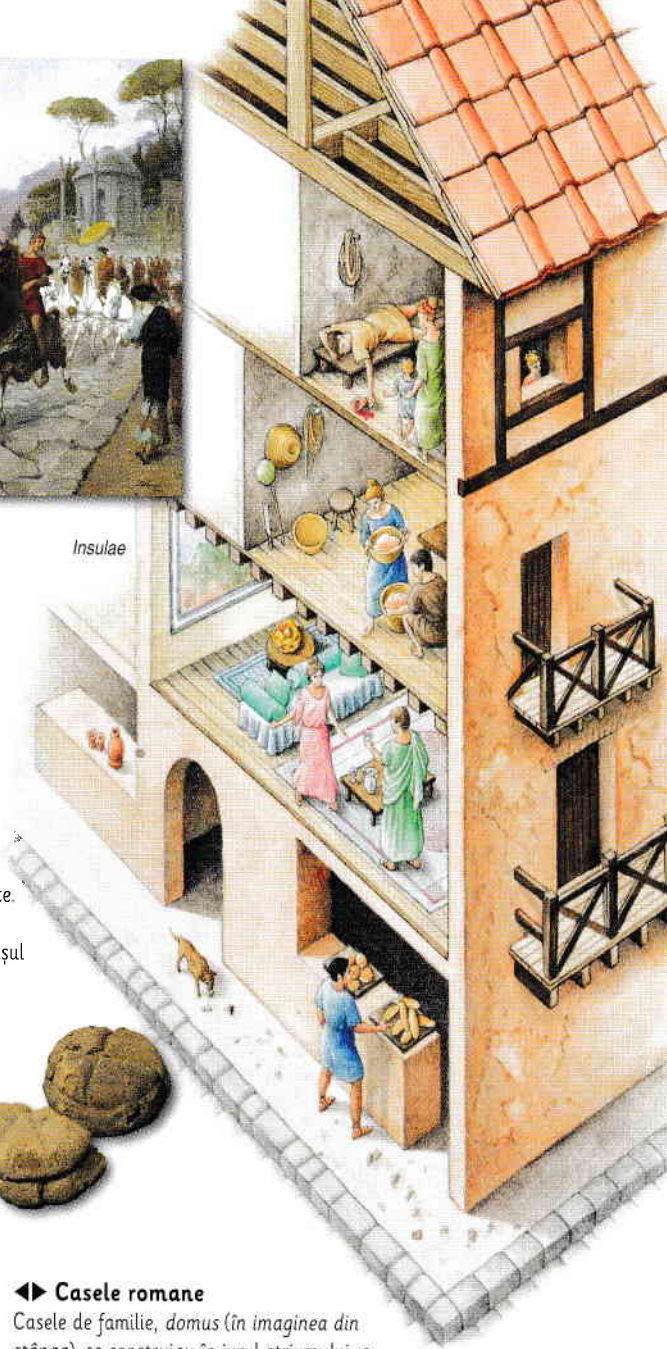
Și chiar așa era, pentru că Roma, orașul imperial în care locuia Livia, este conectat cu restul imperiului printr-o uriașă rețea de drumuri pietruite care pornesc din centrul orașului. De asemenea, Roma avea canalizare, băi publice, amfiteatre și apeducte și multe alte facilități nemaivăzute la vremea respectivă.

▼ Ce se mânca în Roma

Pâinea era unul dintre principalele alimente ale populației romane sărace. În imaginea de mai jos puteți vedea pâini fosilizate din Herculaneum, orașul italian acoperit de lavă după erupția vulcanului Vezuviu din anul 79.

Domus

Insulae

◀▶ Casele romane

Casele de familie, *domus* (în imaginea din stânga), se construiau în jurul atriumului, o curte interioară. Uneori, în lateralele fațadei se construiau taberne separate de casă pe care proprietarii le închiriau artizanilor și comercianților. De obicei clădirile erau construite pe un singur nivel, deși anumite clădiri mai aveau încă un etaj, care se înălța în jurul curții interioare. Aceste *insulae* din imaginea de mai sus erau edificii cu mai multe etaje în care locuiau cetățenii mai puțin bogați ai orașului. Adesea întreaga lor locuință consta într-o singură încăpere.

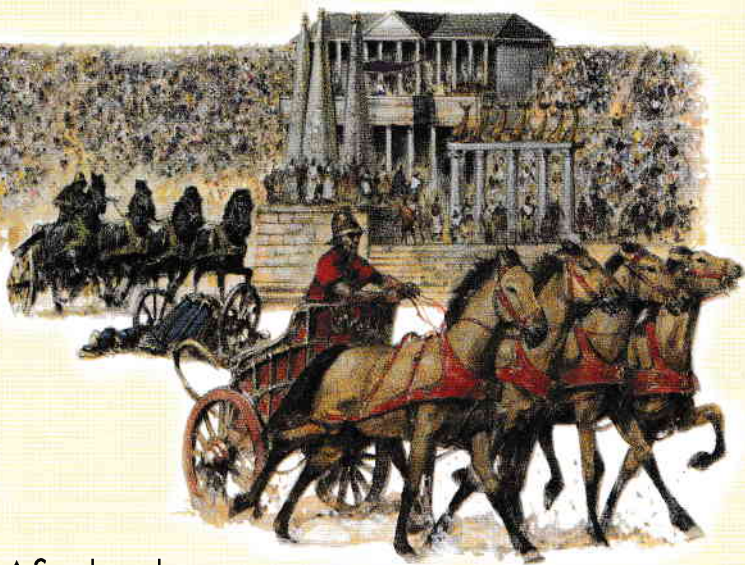
Libriș

Cercul și gladiatorii

Respo **Nu toate luptele erau mortale**

Figura gladiatorului roman datează din epoca civilizației etrusce (secolul al IV-lea), perioadă în care au avut loc bătălii între prizonieri în fața mormintelor eroilor pentru a-l onora pe Saturn. Aceste jocuri au devenit parte din viața socială a Romei în secolul al III-lea înaintea erei noastre. Denumirea de gladiator provine de la arma pe care obișnuiau să o folosească pe atunci, care se numea *gladius*, o sabie scurtă cu lama dreaptă,

asemănătoare cu săbiile legionarilor romani. Existau diferite tipuri de combatanți. Unii dintre ei erau voluntari ce urmăreau fama și gloria, iar alții erau sclavi și prizonieri. Aceștia visau la posibilitatea îndepărtată de a-și obține libertatea luptând în arenă. Cu toții erau instruiți de măștrii gladiatorii, care stabileau care dintre gladiatorii erau pregătiți să iasă în arenă, la ce categorie urmau să lupte și ce arme aveau să folosească.

▲ Cursele carelor

În Roma antică, cel mai important loc în care se organizau cursele de cai era Circus Maximus, situat între Muntele Palatin și Muntele Aventin. Circus Maximus putea găzdui 250.000 de spectatori. Un conducător de car (*auriga*) putea ajunge foarte celebru. Se pariau sume mari pe câștigătorul unei curse.

753 î.e.n.

Conform unei legende romane, Romulus organizează o cursă de cai chiar după fondarea Romei, în 753 î.e.n., cu scopul de a distrage atenția inamicilor săi.

46 î.e.n.

Are loc prima *naumaquia* (bătălie navală într-un amfiteatru), organizată de Iulius Cezar pentru locuitorii Romei pentru a-și sărbători victoriile.

Samnit

Dimachaerus

Murmillo

Retiar

Trac

Secutor

Gladiator	Armă	Apărare	Și mai ce?
Samnit	Gladius (spadă scurtă)	Scut, cască, mânășă pe mâna dreaptă, protecție pe piciorul stâng	A fost primul gladiator care a existat vreodată.
Dimachaerus	Două spade	Diverse: armură, cască...	Foarte popular în secolele II și III e.n.
Murmillo	Gladius (spadă scurtă)	Cască cu creastă	Era asemănător războinicilor daci.
Retiar	Trident sau pumnal	Plasă și trident bont	Strategia lui era să-și prindă adversarii în plasă.
Secutor	Spadă	Scut, cască și armură	E un fel de gladiator care a evoluat din murmillo pentru a se putea lupta cu retiarii.
Trac	Spadă scurtă cu tălșul ușor curbat	Un scut mic, armură, cască și protecție la ambele picioare, la umeri și braț	Își ataca adversarii pe la spate, zonă a corpului neprotejată.

► „Marfă” valoroasă

Din filme am rămas cu ideea că toate luptele dintre gladiatori se duceau până la moarte. De fapt, aceste lupte mortale erau excepțiile. Romanii investeau mult timp și mulți bani să pregătească un gladiator și de aceea acesta devenea o „marfă” valoroasă. Un gladiator era executat doar dacă rănilile sale erau prea grave și voiau să-și curme suferința.

◄ Aceste lupte se purtau în Colosseumul din Roma.

SECOLELE I și II

Dimineața se organizau vânzătorii de animale sălbatice la circ, la prânz se executau în public criminalii, iar seara aveau loc luptele dintre gladiatori.

SECOLUL III

Odată cu creștinarea și cu începerea declinului Imperiului Roman, luptele gladiatorilor și execuțiile publice se răresc.

393

Împăratul Teodosie interzice tot felul de festivități și sărbători păgâne, precum și luptele până la moarte.